

Hus og Hjem for Familien ved Testation, og hver Gang denne Lov er bleven revideret, har der ikke fra nogen Side i Rigsdagen været rejst Indvendinger imod, at disse Husmænd fik samme Testationsret som Gaardmændene. Nu opstaar der jo flere og flere af disse Husmænd rundt omkring i Landet, og da altsaa andre Jordejere, som ere sideordnede Husmænd, have Ret til at anordne, hvordan der skal forholdes med deres Ejendom efter deres Død, forekommer det Forslagsstillerne, at man ikke godt kan blive ved at forholde Husmændene den Ret, som nu alle deres Kolleger paa Jordbrugets Omraade have.

Selve Forslaget er ikke noget stort Forslag, men jeg vil dog gøre et Par Bemærkninger derom. Det har, som jeg før nævnede, tidligere været til Behandling her i Rigsdagen, og da fremkom der Tanker om enkelte Ændringer deri, f. Eks. at der kunde sættes en Grænse nedad for bestemt at paapege, hvem det var, man mente skulde have denne Ret. Forslagsstillerne have fremsat Forslaget enslydende med det, som i sin Tid kom frem. Naar man i Forslaget har sat „Husmænd paa Landet“, er det, fordi dette er det juridiske Begreb, og det er nærmere forklaret ved Forordningen af 27. Maj 1848 § 12. „Husmænd paa Landet“ ere Husmænd, som have et Husmandsbrug og leve deraf. Selvfølgelig kunne Villaejere eller andre, som ikke drive Husmandsbrug, ikke komme ind derunder. Men skulde der sættes en Grænse nedad, maa jeg sige, at jeg tror, det ikke var tilfældigt, at Stændersamlingen i 40'erne pegede paa, at Jordtilliggenheden af Jord skulde sættes som Maalestok og ikke Hartkornet. For hvis man, som den Gang foreslaaet af Kancelliet, sætter 4 Skæpper Hartkorn som Grænse, vilde det ramme uheldigt ovre Jylland, hvor der er meget store Jordbrug, som have under 4 Skæpper Hartkorn, skønt de have lige saa stort Kreaturhold og lige saa store Indtægter som Gaarde paa Øerne, der have 8—10 Tønder Hartkorn. Hvis der altsaa skal sættes en Grænse nedad, vil Hartkornsgrænsen ikke ramme saa godt. Jordgrænsen vil derimod ramme langt mere retfærdigt, navnlig i Jylland, hvor der kan være meget store og ret gode Jordarealer, som næsten ikke have Hartkorn.

Forslagsstillerne ere selvfølgelig villige til at modtage Ændringsforslag, som kunne forbedre eller tydeliggøre Forslaget. Maa-ske kan der ogsaa rejses Strid om, hvorvidt Betegnelsen „Husmænd paa Landet“ kan omfatte Enker og Enkemænd, der,

som jeg nævnede før, komme ind under Forordningen af 1837. Dog har man ikke i Husmandsloven nærmere pointeret dette. Der har man ment, at Enker og Enkemænd faldt direkte ind under Loven, der er ikke taget noget Forbehold i saa Henseende, og jeg tror ogsaa, at bliver Forslaget ophøjet til Lov, vil det blive for-tolket i den Retning.

Med disse faa Bemærkninger vil jeg anbefale Lovforslaget til velvillig Fremme. Jeg gaar ud fra, at Medlemmerne her i Tinget nu ville indrømme, at vore Husmænd ere blevne ved at gaa fremad baade i Oplysning og i Dygtighed, saa at de kunne leve af deres Jordbrug som selvstændige Folk, og det kan have sin store Betydning, at de, naar de blive ældre, kunne testere bort f. Eks., hvis der indtræffer Sygdom. En Mand kan gaa med en Sygdom en Tid, og det kan blive Døden, men han kan maaske ogsaa blive en rask Arbejdsmand igen. Naar han da under Sygdommen skal have nogle af sine Børn til at hjælpe sig hjemme, vil det have sin Betydning, at han kan betænke dem i et Testamente. Hvis han ikke dør, kan Testamentet laves om saa tidt, det skal være, medens han beholder sin Ejendom og fortsætter. Paa nogle af Børnenes Uddannelse har han maaske anvendt en Del, og de tjene ude, medens de, der gaa hjemme og hjælpe de gamle, ikke faa nogen Løn. Det vil da have sin Betydning, at de ikke ved Dødsfald skulle tage lige Lod med de andre, men at der ved Testamente kan være tillagt dem Godtgørelse for den Tid, de have gaaet hjemme. Undertiden kan det — det kende ærede Medlemmer godt fra Landet — blive mange Aar, saadanne Børn maa gaa hjemme og arbejde uden Løn. Med disse Ord skal jeg anbefale Forslaget til velvillig Fremme.

Deuntzer: Det Forslag, der her foreligger, gaar ud paa at udvide den Testationsret, de saakaldte Selvejerbønder have efter Forordningerne af 13. Maj 1769 og 22. November 1837 ogsaa til Husmænd. Denne Testationsret bestaar i al Korthed deri, at en Selvejerbonde kan bestemme, hvem af hans Børn eller Børnebørn, hvem af hans Afkom der skal have Gaarden mod et moderat Vederlag — ikke for intet, men for et moderat Vederlag. Til Gengæld har Forordningen af 21. Maj 1845 indskrænket hans Ret til at bortgive ved Testamente af sin øvrige Formue, saaledes at han kun kan bortgive $\frac{1}{8}$ af den øv-